

Latv. Doms

PASAKU MEŽĀ

VALTERA UN RAPAS A/S

1937

8
L 687

Latv. nod.

L
89

Pasaku mežā

I

Brīnumu pasakas

Sakārtojusi E. Rapa

Ilustr. J. Zeberiņš

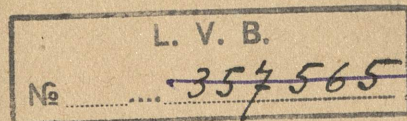
3. iespiedums

Rīgā, 1939

A/S Valters un Rapa

ПРОВЕРЕНО
1949 г.

0302051413

9

A/S. VALTERS UN RAPA
GRAMATSPIESTUVE,
RĪGĀ, BRĪVĪBAS IELĀ Nr. 129/133

Zaķu gans

Reiz tēvam bija trīs dēli: divi gudri, bet trešais muļķis. Tēvs sūtīja dēlus mežā malku cirst. Gudrie brāļi ienāda muļķīti, un kādu dienu viņi norunāja atstāt muļķīti vienu mežā, lai redzētu, vai viņš vakarā zinās pārnākt mājā. Bet muļķītis drīzi vien atnāca atpakaļ.

Otrā dienā pie tēva ieradās viens bagāts kungs un salīga muļķīti par lielu algu zaķus ganīt, kas vakarā visi mājā jāpārdzenot. Vakārā pārnāca mājā gudrie brāļi un sāka muļķīti izsmiet, teikdami, ka šis nemaz nevarēsot zaķus ar skaitu noganīt. Muļķīti viņi arī nemaz ganos nelaida, bet gāja jaunākais gudrais brālis.

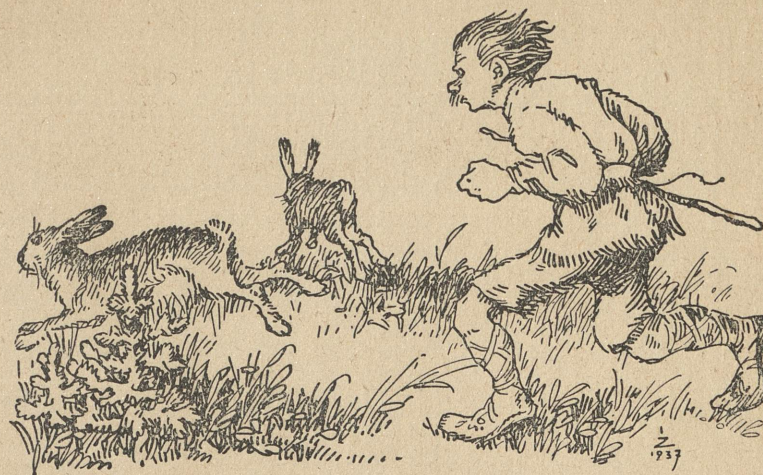

Nākošās dienas rītā kungs izskaitīja zaķus, un gudrais dēls tos dzina uz birzi. Vakars pienāca ātri, bet no zaķiem nebija vairs ne vēsts. Gudrais nu nāca bez zaķiem mājā. Pa ceļu ejot, viņš satika vienu vecenīti, kas lūdza: „Palīdzi man šoreiz, man ļoti sāp viens zobs, izrauj man to!”

„Liec mani mierā, man nav vaļas kulties ar taviem zobiem,” viņš dusmīgi atcirta.

Pie kunga nogājis, viņš teica, ka visi zaķi ir nozuduši. Kungam nu pašam vajadzēja zaķus uzmeklēt.

Nu gāja otrs gudrais dēls par to pašu algu kungam zaķus ganīt. Kungs ar skaitu viņam nodeva zaķus. Gudrais dēls aizdzina tos birzī, bet nu zaķi aizskrēja katrs uz savu pusi. Pienāca vakars, bet zaķi nerādījās. Mājā nākdams, viņš satika vecenīti, kas lūdza izraut slimo zobu, bet gudrais dēls dusmīgi atteica, ka viņam nav laika ar viņas zobiem kulties. Pārnācis mājā bez zaķiem, viņš teica kungam, ka zaķus noganīt esot par daudz grūti, viņš nevarot tādu darbu izpildīt. Kungam atkal pašam vajadzēja savus zaķus meklēt.

Nākošā dienā nu muļķis grib iet zaķus ganīt, bet tēvs ar gudrajiem dēliem negrib to laist, teikdami: „Gudrie nevarēja zaķus noganīt, kā tad tu, muļķi, domā tik grūtu darbu izdarīt? Tu vēl apmaldīsies, dabūsim vēl pašu meklēt.”

Bet muļķītis pastāv uz savu un grib tomēr iet zaķus ganīt. Beidzot tēvs arī atlaiž viņu lai iet. Kungs izskaitīja zaķus un lika tos muļķītim dzīt uz birzi. Zaķus turp dzenot, viņš satika vecenīti, kas lūdza: „Mīlo dēliņ, palīdzi man šoreiz, man ļoti sāp viens zobs, izrauj to!”

Muļķītis arī pajēma zobu un izrāva.

Tad vecenīte teica: „Tā kā tu man paklausīji, es tev došu šo stabulīti; ja tu uzpūtīsi rupjo galu, tad visi tavi zaķi skries katrs uz savu pusi, ja pūtīsi smalko galu, tad viņi visi pie tevis atskries atpakaļ. Ja tev šī stabulīte kādreiz pazūd, tad tik pasaki: „Stabulīt, pacelies!“ Tad tā atkal būs tavā kabatā. Šo stabuli nevienam nerādi!“ vecene vēl piekodināja.

Mulķītis papūta rupjo galu, un visi zaķi skrēja katrs uz savu pusi. Pienāca vakars, viņš paņēma stabulīti un pūta smalko galu, visi zaķi skrēja atpakaļ, ka čabēja vien. Mulķītis bija tik priecīgs, ka dziedādams dzina zaķus uz kunga pili. Visi brīnījās, kā mulķis varējis zaķus noganīt, lai gan viņa gudrajiem brāļiem tas neizdevās.

Otrā rītā kungs atkal izskaitīja zaķus, un mulķītis tos aizdzina uz mežu. Pienāca pusdiens, mulķītis papūta uz stabules smalkā gala, jo gribēja redzēt, vai nāks visi zaķi pie viņa kā vakar, vai nē. Zaķi nu nāca, ka brikšķēja un brakšķēja. Viņš uzpūta atkal rupjo galu, lai zaķi ietu mežā un ēstu. Vakārā mulķītis uzpūta stabules

5
5
smalko galu un dzina visus zaķus mājās. Mājās pārnācis, viņš katru reizi stabulīti noglabāja, kā to vecenīte bija piekodinājusi.

[a] Gudrie brāļi gribēja noskatīties, kā viņš var zaķus noganīt. Kad muļķītis dzina zaķus uz mežu, viņa brāļi lida viņam nopakaļus pa krūmiem. Muļķis tos pamanija un sāka viņus izsmiet, ka viņi nevienu vakaru nav pārdzinuši zaķus mājā, bet viņam gan zaķi labi ēdot un nekur neskrienot projām. Gudrie brāļi lūdza, lai šiem pastāstot, kā viņš zaķus varot noganīt. Muļķītis nekā viņiem nestāstīja, un tie aizgāja tikpat gudri, kā bija atnākuši. Viņš tagad bija jau sakrājis daudz naudas, bet ar brāļiem nekādās darišanās neielaidās un cītīgi glabāja savu stabulīti.

Vienu dienu kungs sūtīja savu meitu, lai viņa noskatās, kā muļķis var noganīt zaķus. Meita tēvam vakarā pastāstīja, ka muļķītim ir tāda savāda stabulīte, ar ko viņš sasauc un aizdzen zaķus. Kungs nu prasīja pašam ganam, kā tas varot zaķus noganīt, bet arī tam viņš neizstāstīja.

Kādu rītu viņš nevarēja atrast stabuli, jo vakarā nebij labi noglabājis. Viņš arī bija aizmirsis vecenītes vārdus, ar kuriem stabuli varēja dabūt. Muļķītis ilgi to meklēja un pēdīgi atrada to kunga kumodē. Nu viņš atkal gāja ganos un vakarā visus zaķus pārdzina mājā. Kungs gribēja, lai muļķis viņam stabuli pārdod, bet tas nebij ar mieru. Kādā citā vakarā kungs viņam solīja dot savu meitu un daudz mantas. Kungs arvien prasīja, lai viņam pārdod stabulīti. Beidzot muļķītis kungam pārdeva par pieciem sidraba rubļiem. Kungs tad teica: „Zaķus ganīt tev es vairs nelikšu, tu dabūsi manu meitu par sievu.“

Tagad muļķītis bija bagāta kunga znots un lepnās pils jaunais saimnieks. Gudrie brāļi vēl vairāk neieredzēja savu brāli viņa lielās laimes dēļ.

Pēc kādiem gadiem vecais kungs nomira, un muļķītis dzīvoja par kungu ar savu jauno saimnieci.

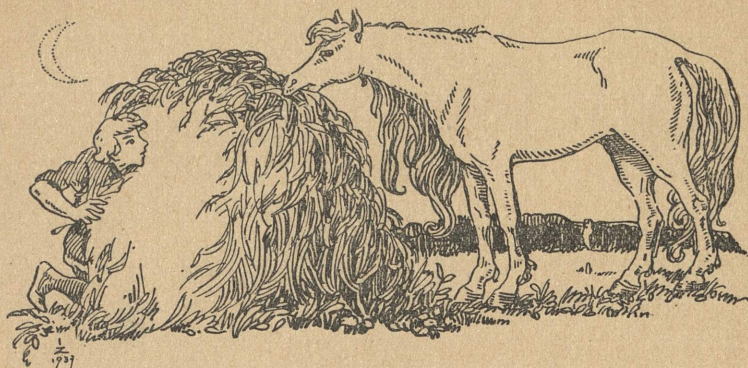

Gudrais zirgs

Tēvam bijuši trīs dēli. Abi vecākie bijuši prātīgi, bet jaunākais bijis pavieglis, un šo tāpēc iesaukuši par Muļķīti. Tēvam bijuši kvieši, bet katru nakti viens zadzies pie kviešiem un izvandījis gubas. Pirmo nakti tēvs licis vecākajam dēlam, lai šis sargānot gubas. Vecākais dēls vakarā izgājis gan no mājas un sacījis, ka šis iešot uz tīrumu kviešu gubas sargāt, bet aizgājis uz kaimiņiem. Tēvs gājis no rīta skatīties un atkal redzējis, ka gubas izvandītas. Šis nu prasījis vecākajam dēlam, vai esot ar ko manījis, bet vecākais meļojis, ka nekā neesot manījis.

Otru nakti tēvs sūtījis vidējo dēlu kviešu gubas sargāt, bet šis ar atkal izdarījis tāpat kā vecākais un nekā nenosargājis.

Trešo nakti tēvs sūtījis Muļķīti sargāt. Muļķītis aizgājis ar, ielīdis kviešu gubā un sargājis. Ap pusnakti pienācis varen skaists sirms zirgs un sācis ēst kviešus. Nu Muļķītis saķēris zirgu pie krēpēm ciet un nelaidis vairs vaļā. Tad uzlēcis zir-

gam mugurā, aizjājis uz māju, ielicis zirgu būdā un gājis atkal atpakaļ un sargājis par jaunu. Pēc kāda laika atkal atskrējis otrs tāds pats sirmis un sācis ēst kviešus. Muļķītis šo ar saķēris pie krēpēm un atkal aizjājis uz māju un nolīcis pirmajam līdzās. Tad Muļķītis atkal nācis atpakaļ un sargājis par jaunu. Pēc kāda laika atkal atnācis viens zirgs ar pinkainu, gaļu vilnu un gaļām ausīm — tāpēc ar šo iesaukuši par Gaļausīti — un sācis atkal ēst kviešus. Nu Muļķītis atkal saķēris Gaļausīti pie krēpēm, aizjājis uz māju un nolīcis abiem sirmajiem līdzās.

Muļķītis baņojis savus trīs zirgus un nevienam pašam ar nestāstījis, ka šim ir

tādi zirgi. Bet abi vecākie brāļi tomēr izokšķerējuši, ka Muļķītim ir trīs zirgi. Nu šie abi nosprieduši, ka zirgi jānozogot, jāaizvedot uz tirgu un jāpārdodot. Abi vecākie brāļi tā arī izdarījuši. Šie nozaguši Muļķītim abus sirmjus un aizjājuši.

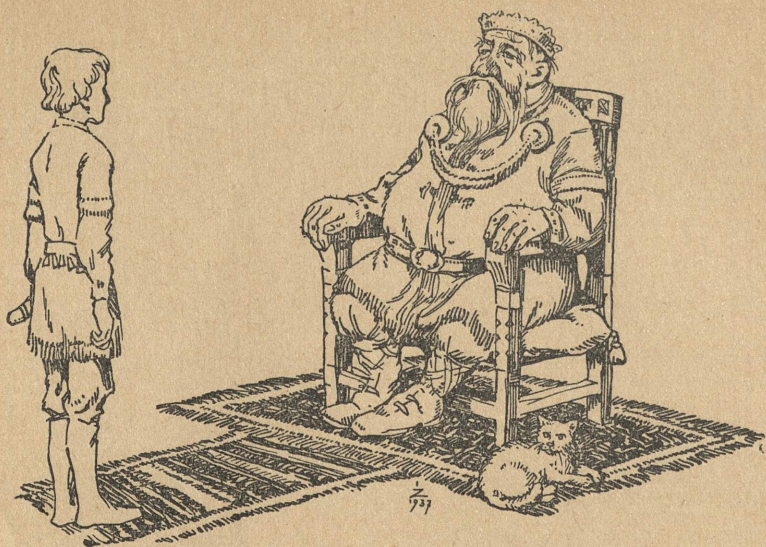
Kad no rīta Muļķītis piecēlies un gājis zirgus barot, tad tik uzgājis, ka abu sirmju vairs nav un būdā stāv tikai vairs Gaŗausītis. Nu Muļķītis bijis ļoti bēdīgs un nezinajis vairs no lielām bēdām ko iesākt. Bet Gaŗausītis sācis mierināt Muļķīti un sacījis, lai šis kāpjot vien šim mugurā, gan jau panākšot abus zagļus. Nu Muļķītis kāpis arī Gaŗausītim mugurā un aizjājis. Kā tad, drīz vien Muļķītis panācis abus brāļus ar šā sirmjiem un gribējis ņemt viņiem savus sirmjus nost, bet brāļi pēdīgi Muļķīti pierunājuši, sak', ko viņš ar diviem zirgiem darišot, labāk vedīšot uz tirgu un pārdošot, gan jau viņam pietikšot ar Gaŗausīti vien. Pēdīgi nu Muļķītis pielaidies ar, un visi trīs jājuši uz tirgu.

Visi trīs iejājuši svešā pilsētā, kur toreiz tirgus bijis. Bet tai pilsētā bijis tāds

likums, ka nevienam nav brīv ne pārdot, ne pirkt, kamēr pats ķēniņš nebijis sev ko nopircis vai pārdevis. Drīz vien arī ķēniņš nācis uz tirgu un uzskatījis Muļķīša sirmjus. Bet kā nu Muļķītis atdevis ķēniņam abus sirmjus, tā šie neganti spēruši un koduši, un neviens pats ar vairs nedrīkstējis šiem tuvumā iet. Nu ķēniņš neatlaidies, lai Muļķītis nākot šim līdz par staļļa puisi. Bet Muļķītis sacījis, ka viņš viens neiešot, ja Gaŗausīti ar ņemot līdz, tad gan. Nu labi! ķēniņš vēlējis, lai ņemot Gaŗausīti ar līdz, un nu visi gājuši uz ķēniņa pili.

Muļķītim ķēniņa dienestā klājies labi, darbs viņam kaulus nelauzis, un Gaŗausītis šim iedevis vienu uguns spalvu, un kā Muļķītis izvilcis spalvu no kabatas, tā visa istaba tūlīņ spīdējusi kā saule. Bet citi staļļa puisi noskatījušies, kāda Muļķītim uguns spalva, un apmelojuši Muļķīti ķēniņam, ka šis zinot, kur pats ugunsputns esot, un ka Muļķītis varot dabūt ugunsputnu arī rokā. Nu ķēniņš saucis Muļķīti pie sevis un sacījis viņam, lai dabūjot

pašu ugunsputnu rokā un ja nē, tad šim galva būšot nost. Nu Muļķītis ļoti nobēdājies. Viņš jau nemaz nezinājis, kur tāds ugunsputns ir un kā to var rokā dabūt. Muļķītis aizgājis uz stalli pie Gaŗausīša un stāstījis šim, kas nu esot par lietu. Gaŗausītis nu stāstījis, kā lai Muļķītis darot un kur šis putnu dabūšot. Lai nu Muļķītis ejot pie ķēniņa un prasot viņam tik un tik daudz auzu un vīru. Muļķītis gājis pie ķēniņa un prasījis tik daudz auzu, cik Gaŗausītis viņam vēlējis, un licis

visas tās auzas aizvest uz augstu kalnu un nobārstīt. Tās nu Muļķītis pats sargājis, kamēr sanāk visunevisādīgi putni, un visupēdīgi ugunsputns ar atnācis auzas knābāt. Muļķītis šim piemanījies klāt un noķēris. Nu Muļķītis bijis ļoti laimīgs un stiepis ugunsputnu pie ķēniņa. Ķēniņš sajēmis ugunsputnu, un vienu laiku Muļķītim bijis miers.

Bet drīz vien atkal citi staļļa puisi apmelojuši Muļķīti, ka viņš varot pašu Saules meitu atvest. Nu ķēniņš saucis atkal Muļķīti pie sevis un vēlējis viņam, lai atvedot Saules meitu; ja nē, tad šim būšot galva nost. Nu Muļķītis ļoti nobēdājies, gājis uz stalli pie Gaŗausīša un stāstījis tam, kas nu atkal esot par lietu. Tagad Gaŗausis to izmācījis, kā lai darot, tad varēšot dabūt Saules meitu rokā. Muļķītis kāpis Gaŗausītim mugurā, un šis šo pārnēsis pār jūru uz vienu tādu salu, kur trīs vakarus no vietas Saules meita nākusi pār jūru uz savu telti. Nu Gaŗausītis piekodinājis Muļķītim, lai tik viņš neapguļoties. Kad Saules meita nākšot, tad

loti skaisti dziedāšot un šim tad tūlīn miegs
nākšot. Muļķītis ielīdis Saules meitas telti
un gaidījis, kad šī nāks. Bet pirmoreiz
Muļķītis apgulies un nemaz neredzējis
Saules meitas, kā šī atnākusi un aizgājusi.
Otru reiz Muļķītim atkal tāpat izdevies.
Bet trešo reiz nu Muļķītis sajēmies un
vairs negulējis. Kā nu Saules meita nā-
kusi dziedādama pār jūru un gribējusi nākt
savā telti iekšā, tā Muļķītis šo noķēris pie
bizes un nelaidis vairs vaļā. Nu Muļķī-
tis ar Saules meitu uzsēdies Gaŗausītim
mugurā, un šis atkal šos abus pārnesis
pār jūru pie ķēniņa.

Ķēniņš bijis ļoti laimīgs un stipri iemī-
lējis Saules meitu; bet šī atkal nevarējusi
ķēniņu neparko ieraudzīt, jo tas bijis vecs
un neglīts. Meita sacījusi, ka viņa ne-
varot pie šā iet, jo šai vajagot to gre-
dzenu, kas esot šai palikuši jūrā pie vie-
nas saliņas. Ķēniņš atkal saucis to pašu
Muļķīti pie sevis un vēlējis atnest Saules
meitas gredzenus. Ja Muļķītis nedabūšot
Saules meitas gredzenus, tā viņam galva
nost! Muļķītis par to varen nobēdāties

un gājis pie Gaŗausīša pēc padoma. Gaŗ-
ausītis nu sacījis tā: pie jūras salas esot
viena notiesāta valzivs, jo tā esot vienu
kuģi norijusi. Šī jau esot sen notiesāta
un pati ar mežu apaugusi. Tā valzivs
zinot, kur tie gredzeni esot. Nu Muļķī-
tis sameklējis valzivi, un šī sagādājusi gre-
dzenus, un viens asaris tos atnesis. Nu
Muļķītis atdevis gredzenus ķēniņam, bet
Saules meita arvien vēl negājusi pie ķē-
niņa un sacījusi, ka viņa pie šā tikmēr
neies, kamēr šis būs ticis jauns un skaists.
Nu ķēniņš atkal sūtījis ziņu Muļķītim, lai
nākot pie šā. Kad Muļķītis aizgājis pie
ķēniņa, tad ķēniņš šim sacījis, lai gādānot
šim jaunuma un skaistuma zāles.

Nu Muļķītim bijušas atkal nedienas.
Viņš gājis pie Gaŗausīša pēc padoma. Gaŗ-
ausītis nu iemācījis Muļķīti, kā lai darot.
Muļķītis gājis atpakaļ pie ķēniņa un sa-
cījis, kas esot darāms, kā varot jauns un
skaists tikt. Nu ķēniņš ļāvis, lai Muļķītis
rikojas, kā zina, un Muļķītis tūlīn licis
novārit veselu katlu vāroša ūdens un
otru katlu piena. Kad nu tas bijis novā-

rīts, tad Muļķītis sacījis, lai ķēniņš papriekš lecot ūdens katlā un tad piena katlā. Bet ķēniņam bijis vai nu bailes lekt, vai ar viņš neuzticējies Muļķitim, un tas vēlējies, lai muļķītis lecot pirmais. Nu Muļķītis cieši vien skatījies uz Gaŗausīti un lēcis vārošā ūdens katlā. Viņš nu iznācis sveiks un vesels no vārošā ūdens un tad lēcis atkal piena katlā. Kā nu iznācis no piena katla, bijis ļoti skaists un daudz jaunāks ar kļuvis. Nu ķēniņš manījis, ka Muļķītis pareizi sacījis, un vairs ne vārda nesacījis, tūlīņ plāvis ūdens katlā iekšā. Bet kā ieplāvis, tā ar uzreiz bijis beigts. Tā Muļķītis un Saules meita tikuši no nejaukā ķēniņa valā.

Saules meita iemīlējusi Muļķīti, un šie abi nodzēruši kāzas un dzīvojuši laimīgi par tās zemes ķēniņiem.

Brīnuma augļi.

Reiz gāja zaldāts un divi virsnieki uz ķēniņa pili, ceļš nebija īss, viņiem bija ilgi jāceļo, un tā viņi nonāca pie liela meža, kurā viņiem bija jāpaliek trīs nakts.

Pirmo nakti virsnieki apgūlās, un zaldāts palika augšā par sargu. Uz rīta pusi sacēlās liela vētra un nāca viņam klāt. Zaldāts pārbijies sauca: „Ja esi cilvēks, tad runā; ja esi ēna, tad šaušu.“

Šis atbildēja: „Nešauj, samaksāšu.“

Zaldāts arī nešāva, aizgāja uz runātāja pusi un piegāja pie viena vecīša, kas viņam iedeva mēteli. Zaldāts prasīja: „Kam lai dodu šo mēteli? Es jau pats savu nevaru panest.“

Vecītis viņam atbildēja: „Kad šo mēteli uzvilksi, tevi neviens neredzēs.“

Gaismai austot, zaldāts un virsnieki atkal gāja tālāk. Pienāca nakts, viņiem atkal bija jāpārgul mežā. Virsnieki apgūlās, un zaldātam bija jāsargā. Uz rīta pusi nāca atkal vētra, bet lielāka kā pirmā.

Zaldāts atkal uzsauca: „Ja esi cilvēks, runā; ja esi ēna, šaušu!”

Tas pats vecītis viņam atbildēja: „Nešauj, es tev samaksāšu.”

Zaldāts piegāja pie vecīša, kas viņam iedeva vienu kulīti. Viņš atkal prasīja: „Ko lai es iesāku ar to?”

Kad tev naudas vajaga, tad tik papurini to kulīti, tūlīn tajā būs nauda,” tā vecītis atbildēja.

Gaisma ausa, viņi cēlās un gāja tālāk savu ceļu. Arī nākošo nakti viņiem bija jāguļ mežā. Uz rīta pusi atnāca atkal vētra. Zaldāts uzsauca: „Ja esi cilvēks, runā; ja esi ēna, šaušu.”

Vecītis solīja atkal maksu un iedeva viņam kūjiņu, tad zaldāts arī nešāva. Viņš nu prasīja vecītim: „Ko lai ar tādu kūju iesāku?”

„Tava plinte nav tik daudz vērts kā šī kūjiņa, ar to tu vari veselu kaŗaspēku pārvarēt,” atbildēja vecītis.

Pienāca diena, un viņi gāja atkal savu ceļu. Viņi nonāca pie viena ķēniņa pils, bet iekšā tos nelaida, jo ķēniņam pašlaik

bija dzīres. Zaldāts, apvilcis vecīša doto mēteli, iegāja pilī un, neviena nemanīts, ēda un dzēra pie bagatīgi klātiem galdiem, līdz piedzērās un pakrita pie zemes. Viņam krītot, mētelis pavērās un kļuva redzama viena zaldāta kāja. Ķēniņa meita to ieraudzīja un brīnījās par kāju bez cilvēka. Sanāca ļaudis, tie nezinot norāva zaldātam mēteli, un viņš tapa redzams. Viņu nu gribēja ielikt cietumā, bet zaldāts lūdzās: „Nelieciet mani cietumā, es varu jums daudz laba darīt: palīdzēšu zemi vairot un visu ķēniņu kaŗaspēkus pārvarēt”.

Ķēniņš arī viņu apžēloja un palaida vaļā, tikai ķēniņa meita pajēma zaldāta mēteli un kulīti.

Ķēniņš, gribēdams redzēt zaldāta spēku, sasauca visu savu kaŗaspēku un lika ar to zaldātam cīnīties. Zaldāts ar savu kūjiņu arī iznāca kaŗaspēkam pretī. Bet kolīdz kaŗaspēks ieraudzīja viņu ar kūjiņu uz viņiem nākam, tas tūlīn sāka bēgt. Ķēniņa meita, to redzēdama, apvilka zaldāta mēteli, neredzot pienāca pie viņa un nojēma tam kūjiņu. Zaldāts, nevarēdams vairs

pretī turēties, aizbēga uz mežu. Pa mežu klaiņojot, viņam ļoti iegribējās ēst. Te viņš ieraudzīja vienu ābeli pilnu āboliem, norāva vienu ābolu un sāka ēst, bet uzreiz sāka arī just, ka galva kļūst arvien smagāka un smagāka. Pēc ceturta ābola viņš sataustīja uz galvas ragus. Zaldāts gāja tālāk un nonāca pie mazas ābelītes, kurā bija mazi sarti āboliņi. Viņš tos ēda, un galva kļuva atkal vieglāka un pēc trešā āboliņa gluži vesela. Vēlāk vairāk tos ēdot,

viņš kļuva ļoti skaists. Viņš nopina divus groziņus: vienā ielika lielos ābolus, otrā mazākos. Zaldāts atgriezās pili un nosēdās pie akas. Kēniņa meitas kalpone, nākot uz aku, ieraudzīja un vaicāja: „Ko tu pie akas te sēdi un ko dari ar tiem āboliem?”

Viņš tai atbildēja: „Nāku no tālienes, gribu te atpūsties. Vai nevēlies ābolus pirkt? Tie ir pārdodami.”

Meita arī pirka ābolus, bet no tiem mazajiem, un tos apēdusi kļuva ļoti skaista. Kalpone nogāja pie ķēniņa meitas, bet tā nemaz nevarēja savu kalponi pazīt, tik skaista viņa bija kļuvusi.

Ķēniņa meita viņai uzkliedza: „Kā tu uzdrošies nākt pili bez atļaujas?”

Meita atbildēja: „Es jau esmu jūsu kalpone.”

Ķēniņa meita prasīja, no kā tā tik skaista tapusi. Kalpone atbildēja: „Tur pie akas sēd kāds vīrs ar gardiem āboliem, vieni ir lieli, otri mazāki. Es pirku un ēdu no tiem mazākiem āboliem un tā pārvērtos. Kas ēd no tiem lielākiem āboliem, top laikam vēl skaistāks.”

Ķēniņa meita gribēja tapt skaistāka, sūtīja kalponi pie tā vīra ar āboliem, teikdama: „Ej un nopērc man tos lielākos ābolus!”

Kalpone arī nopirka kādus lielākos ābolus. Vīrs viņu vēl pamācīja: „Šie āboli jāēd īsi priekš gulēt iešanas.”

Kalpone, ābolus atnesusi, pastāstīja ķēniņa meitai, kad tie ir ēdami.

Ķēniņa meita, nevarēdama sagaidīt vakara, gāja jau dienā gulēt un gultā sāka tūlīn ēst ābolus. Bet, ak šīs briesmas! Tikko ābolu apēda, viņai izauga briesmīgi ragi, un no skaistuma ne vēsts. Ķēniņš par to ļoti noskaitās un gribēja vainīgo ābolu pārdevēju likt cietumā, bet to nevarēja vairs atrast.

Dažādi ārsti tika atvesti pie ķēniņa meitas, bet neviens nevarēja viņai palīdzēt. Tad tas zaldāts, pārgērbies citās drēbēs, lai viņu nepazītu, gāja pie ķēniņa un teica: „Es varu tavu meitu izārstēt.”

Ķēniņš to arī pielaida pie savas meitas, un zaldāts nu to izārstēja ar saviem mazajiem āboliem. Kad ķēniņš gribēja tam samaksāt, vīrs teica: „Atdod man to kullīti, mēteli un kūju, ko tu vienam zaldātam esi nojēmis! Citas maksas man nevajaga.”

Ķēniņš bija tik priecīgs par savas meitas izārstēšanu, ka arī atdeva visas prasītās lietas.

Zaldāts bija nu visu savu mūžu laimīgs, jo naudas viņam nekad nepietrūka.

Brīnuma lampa

Agrāk vienā mājā dzīvojis tēvs un viņa brālis. Tēva brālis bijis burvis. Kad tēvs nomiris, tad viņa vienīgais dēls vēl bijis puika. Viņš dzīvojis pie tēva brāļa, burvja.

Burvis puiku visādi nerrojis. Puikam nebijis nekur ko iet, un tas joprojām dzīvojis pie burvja.

Puika bijis jau septiņpadsmit gadu vecs, kad burvis to sūtījis uz velna pagrabu. Pagrabā esot maza lampiņa, lai viņš to atnesot. Burvis iedevis puikam savādu gredzenu un teicis: „Kad tev tas gredzens būs pirkstā, tad tevi neviens neaiztiks.“

Puika uzmaucis pirkstā burvja doto gredzenu un gājis uz velna pagrabu. Burvis palīdzējis novelt akmeni, kas bijis uz pagraba ieejas, un pa trepēm nokāpis pagrabā.

Puika iegājis lielā pagrabā. Tur nebijis neviena dzīva cilvēka. Pagrabā degusi maza lampiņa. Puika pagājies tālāk. Tur bijuši gaļi galdi, piekļauti ar gardiem

āboliem un ogām. Puika sācis ābolus un ogas ēst. Kad bijis paēdis, tas gājis pie lampiņas, nopūtis uguni, iebāzis lampiņu ķešā un kāpis pa trepēm augšā. Pie akmeņa burvis puiku gaidījis un teicis: „Dod man lampiņu.“

Puika nedevis. Viņš nodomājis, ka lampiņai vajaga būt lielam spēkam, citādi tak burvim tās nevajadzētu. Burvis noskaities un aizgrūdis akmeni izejai priekšā, un puika palicis velna pagrabā viens un gluži tumsā. Puika apsēdies uz trepēm un no gara laika sācis berzēt burvja doto gredzenu. Uzreiz tumsā, puikam pavisam tuvu, kas prasījis: „Ko, kungs, vēlas?“

Puika brīnījies, kas viņu saucot par kungu. Viņš runātājam prasījis, kas viņš ir. Runātājs stāstījis, ka viņš esot gars un kalpojot gredzenam.

„Vai tu mani vari iznest no pagraba?“ prasījis puika.

„Jā, varu gan!“ gars atbildējis un iznesis puiku no pagraba.

Pēc tam puika licis garam sevi aiznest simtu jūdzes no burvja mājas. Gars

puiku aiznesis. Puikam gribējies ēst — gars atnesis ēdienu. Puikam vajadzējis naudas, arī to gars apgādājis.

Puika dzīvojis svešā zemē, un tam nekā netrūcis. Netālu no puikas būdiņas bijusi skaista ķēniņa pils, un ķēniņam bijusi ļoti skaista meita.

Puika bijis jau divdesmit gadu vecs, un tādēļ viņu tagad sauksim par puisi. Puisis iemīlējies skaistā ķēniņa meitā. Viņš stundām ilgi sēdējis uz upes krasta, pretim ķēniņa pilij, un domājis par skaisto ķēniņa meitu. Reiz puisis no gaŗa laika izvilcis no ķeŗas lampiņu, ko tas no velna pagraba iznesis, un sācis to spodrināt. Tiklīdz puisis sācis lampiņu izberzēt, kad uzreiz saskrējuŗi divi simti garu un prasījuŗi: „Ko, kungs, vēlas?”

Puisis brīnījies. Viņŗ jautājis tiem, kur viņi te gadījuŗies. Gari atbildējuŗi, ka viņi esot lampiņas kalpi un paklausot viņas īpaŗnieka pavēles.

„Nu labi,” teicis puisis. „Vai jūs varat man uzbūvēt greznu pili te, pretim ķēniņa pilij?”

„Jā, varam.“

„Kad tā būs gatava?“

„Kad gribēsiet.“

„Nu, vai pa mēnesi varēsiet uzcelt?“

„Jā, jā, viegli vien. Mēs jums uzcelsim greznu pili, ka jūs esat tik labs. Mūsu agrākais pavēlnieks bija nikns un nejauks. Pie viņa mums gāja slikti. Bet jums, tik labam, mēs visu darīsim,“ atbildējuši gari.

Pēc mēneša pils bijusi gatava. Puisis pārgājis pili dzīvot. Viņš nodzīvojis pili laimīgi ilgāku laiku. Ķēniņš to aicinājis uz savu pili, un ķēniņa meita viņu iemīlējusi. Viņi nosvinējuši lepnas kāzas un dzīvojuši laimīgi. Puisis uzlicis lampu uz krāsns augšas, tur tā stāvējusi, jo nebijusi vairs vajadzīga.

Vecais burvis sācis puisi meklēt. Pēc vairākiem gadiem viņš uzzinājis, kur puisis dzīvo. Burvis iztaisījis dažādas skaistas lampas un noskatījies, ka puisis aiziet uz medībām. Tad burvis iegājis pili, piedāvājis ķēniņa meitai lampas un teicis: „Kurš grib jaunu lampu, tam man jādod vietā vecā lampā.“

Ķēniņa meitai patikusi viena lampa, un viņa to pajēmusi. Tad viņa iedomājusies, ka uz krāsns ir veca lampiņa, kas nekad netiek lietāta. Viņa sameklējusi veco lampu un atdevusi to burvim pret jauno lampu. Tā burvis ar viltību ticis pie velna pagraba lampiņas.

Tuļiņ nākamā naktī burvis licis gariem aiznest pili ar ķēniņa meitu uz tuksnesi. Gari vienā naktī to izdarījuši. Kad puisis

atgriezies no medībām, tad vairs neatradis ne pils, ne savas sievas, ķēniņa meitas. Visi cilvēki sākuši runāt, ka pili velni aiznesuši, vai arī tā nogrimusi zemē. Puišs klusējis. Viņš zinājis, ka tas ir burvja darbs. Viņš sācis berzēt gredzenu, kas tam pirkstā bijis. Tūlī atskrējis gars un prasījis: „Ko, kungs, vēlas?”

„Vai tu mani nevari aiznest uz to vietu, kur tagad stāv mana pils?”

„Jā, varu,” atbildējis gars.

Gars nesis puisi trīs dienas un nakts, kamēr ticis pie tās vietas, kur bijusi pils. Tad gars puisi pārgērbis par nabagu un pavadījis to līdz durvīm. Pie durvīm stāvējis par sargu viens no tiem divi simti gariem, kas kalpojuši lampiņai. Viņš negribējis puisi pili laist. Bet gars, kas kalpojis gredzenam, teicis uz to garu, kas lampiņai kalpojis, lai laiž iekšā, jo nabags esot šo labais pavēlnieks. Tad gars tūlī arī puisi ielaidis pili.

Puišs uzmeklējis ķēniņa meitu un devies tai pazīstams. Viņi norunājuši tā. Tagad ķēniņa meita ies pie burvja un sāks

ar to vīnu dzert. Bet burvja glāzē viņa ieliks miega zāles. Kad burvis apgulsies, tad no viņa jādabū atpakaļ velna pagraba lampiņa. Kad viss bijis norunāts, tad puišs atkal izgājis no pils un apslēpies tās tuvumā.

Ķēniņa meita aizgājusi pie burvja un sākusi ar to vīnu dzert. Burvja glāzē viņa iebērusi miega zāles. Burvis dzēris un kļuvis arvien nespēcīgāks. Beidzot viņš pakritis zem galda un krācis kā negudrs.

Ķēniņa meita padevusi puisim ziņu, un tas iesteidzies pili. Viņi sākuši meklēt velna pagraba lampiņu, Lampiņas nevarējuši nekur atrast. Tā bijusi burvim uz krūtīm uzsieta. Viņi to beidzot uzgājuši un noplēsuši. Bet burvis pa miegam dzirdējis un saucis garus, lai tie saplosa puisi ar ķēniņa meitu. Bet bijis jau par vēlu. Lampiņa bijusi atkal puīša rokās. Neviens gars vairs neklausījis burvja pavēles. Puišs licis gariem saķert burvi un to saplosīt. Gari to labprāt darījuši, jo burvis pret tiem bijis traki nejauks.

Tad puišs licis gariem, lai tie aiznes

pili atpakaļ uz veco vietu. Gari pili aiznesuši pa piecām dienām.

Kad cilvēki atkal ieraudzījuši pazudušo pili, tad brīnījušies par puīša gudrību, ka tas to varējis atkal no zemes izcelt.

Drīz vien vecais ķēniņš saslimis un nomiris. Viņš savu pili un valsti nu atdevis meitas vīram. Nu puisis ticis par ķēniņu. Viņš valdot pār zemi un pili un mīlējot skaisto ķēniņieni tikpat karsti kā agrāk.

Jauneklis ar spārniem

Priekš daudz tūkstoš gadiem dzīvoja viens mācītājs. Šim mācītājam bija viens dēls. Tai laikā vēl nepazina kuģus un pa jūru braukāja vienīgi ar laivām. Tā kā ar laivām nekur tālu nevarēja aizbraukt, bet mācītāja dēla prāts nesās uz ceļošanu, tad viņš sameklēja spalvas un no tām iztaisīja spārnus. Šie spārni bija ļoti lieli, noskrūvējami un salokāmi, tā, ka tos varēja pabāzt zem mēteļa.

Kad spārni bija gatavi, tad viņš tos pieskrūvēja un aizlaidās pār jūru. Lai gan laisties bija grūti, tomēr viņš sasniedza otru krastu. Tur viņš noskrūvēja spārnus un gāja uz priekšu, jo sev apkārt viņš nekā vairāk neredzēja kā kadiķus un elkšņus.

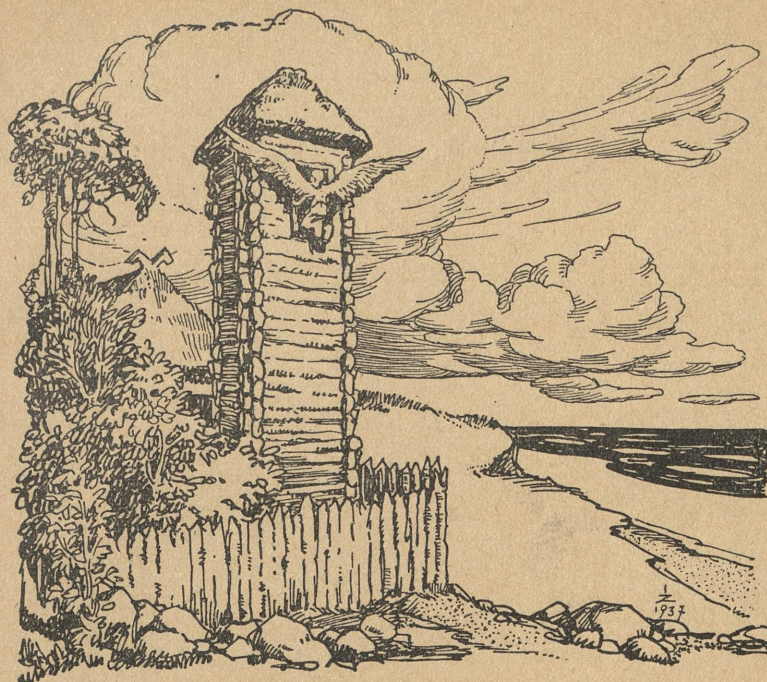
Tā viņš gāja ilgu laiku un beidzot ieraudzīja lielas pļavas un drīz pēc tam viņš atrada arī māju. Mācītāja dēls iegāja iekšā un prasīja saimniekam kādu darbu. Saimnieks viņam teica, ka cita nekāda darba nevarot dot kā tikai lopus ganīt. Mācītāja dēls bija ar mieru un tā gāja ga-

nos. Vakarā, kad viņš pārnāca no ganiem, viņš prasīja saimniekam, vai tālu no šejienes kāda pilsēta. Tad saimnieks viņam atbildēja, ka netālu no šejienes esot galvas pilsēta un tur dzīvojot ķēniņš un viņam esot ļoti skaista meita, un ķēniņš šo meitu glabājis pils augstākā tornī, lai pie tās neviens netiktu un viņu neredzētu.

Kad nākošā vakarā mācītāja dēls pārdzina lopus mājā, tad viņš pieskrūvēja spārnus un aizlaidās uz pilsētu. Tur viņš uzlaidās uz pils torņa loga. Kalpones viņu ieraudzīja un parādīja princesei. Princese domāja, ka tas ir putns, un pavēlēja laist to iekšā, bet, kad ielaida, tad ieraudzīja, ka tas ir jauneklis. Princese nu bija ļoti priecīga: mīloja to ar gardiem ēdieniem, bucojās ar viņu un dažādi līkmojās. Princese gribēja to arī pa nakti paturēt, bet viņš atbildēja, ka to viņš nevarot darīt, jo rītā jāejot ganos. Tā mācītāja dēls aizlaidās atkal projām.

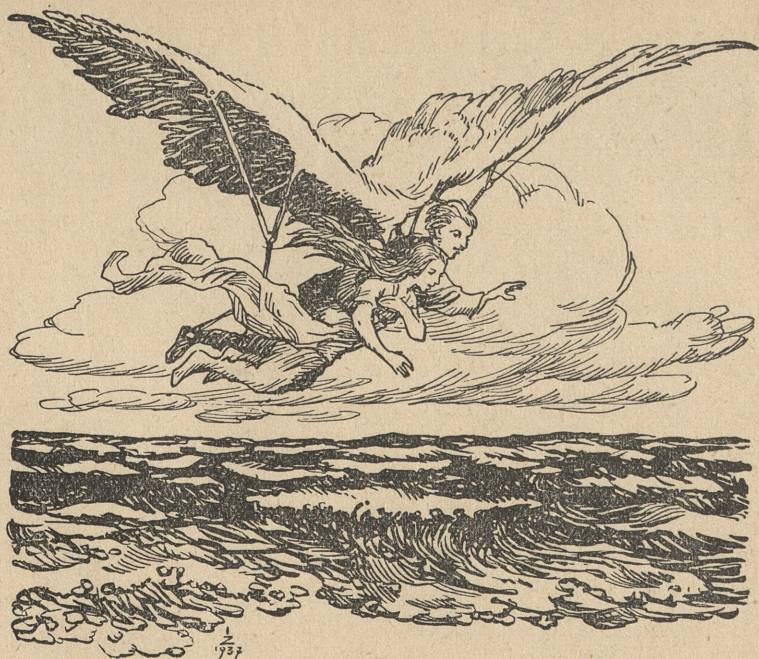
No rīta kalpi stāstīja ķēniņam, ka šonakt pie princeses esot bijis briesmīgs troksnis. Ķēniņš par to lietu aprunājās

ar princeses kalponēm. Bet tās atbildēja, ka nekas neesot bijis. Tad viņš lika izmeklēt visas malas, bet, kad nekā neatrada, tad apmierinājās.

Otrā dienā notika tas pats. Bet trešā dienā princesei izdevās mācītāja dēlu pierunāt, un viņš palika pa nakti. Viņi nozvērējās, ka, ja miršot, tad miršot abi divi kopā. No rīta atkal ķēniņš izmeklēja visas

malas, un šoreiz viņš arī atrada mācītāja dēlu. Viņš nu ļoti saskaitās un ielika princesi vienā, mācītāja dēlu otrā cietumā.

Soda dienā uz pilsētas laukuma tika uzceltas karātavas, un tur salasījās ļoti daudz ļaužu. Tad mācītāja dēls lūdzās ķēniņam, lai viņš beidzamo reizi ļauj nobučot princesi. Ķēniņš bija ar mieru. Bet mācītāja dēls jau cietumā bija pieskrūvējis sev spārnus. Kad nu viņu laida beidzamo reizi

nobučoties ar princesi, viņš pajēma to padusē un aizlaidās. Kad ķēniņš un ļaudis to redzēja, tad tie rokas vien noplātīja.

Mācītāja dēls ar princesi laidās pār jūru, bet viņam sāka zust spēki. Mācītāja dēls ieraudzīja malu un sajēma pēdējos spēkus, bet tomēr spēka pietrūka, un viņi abi iekrita ūdenī, bet tā kā tur bij sekls, tad viņi laimīgi izbrida malā. Mācītāja dēls gāja uz savām tēva mājām, bet princesi atstāja ārpusē, krūmos. Dēls, iegājis mājā, prasīja tēvam atļauju precēties. Tēvs bija ar mieru. Un mācītāja dēls apprecējās ar skaisto princesi, un no viņiem ir cēlušies visi skaistākie cilvēki.

Cilvēka pāreja debesīs

Viens vīrs par to vien domājis visu mūžu, kāda dzīve esot viņā saulē. Pēdīgi sācis jau šaubīties, vai pēc nāves vēl būšot kāda dzīvība. Reiz viņš saticis kādu vecu vīriņu un izstāstījis arī tam savas raizes.

Vecais vīriņš atbildējis: „Ja tu gribi redzēt, kā viņā saulē dzīvo, tad nāc man līdzi, es parādišu.“

Tā nu viņi gājuši ilgu laiku pa kalniem un lejām. Vīrs jau bijis pavisam nokusis un izslāpis un domājis, ka būtu labāki atpakaļ griezties.

„Vai mums vēl tālu jāiet?“

„Pacieties vēl mazu brītiņu!“

Gājuši vēl kādu laiku un nonākuši pie vienas straujas upītes ar ļoti skaidru ūdeni. Vecais vīriņš atļāvis gājējam padzerties.

Vīrs noliecies pie upītes zemē un dzēris vēso ūdeni tāpat ar muti. Tad piecēlies, pārgājis pār upīti un iegājis skaistā mežā, kur dziedājuši dažādi putni. Ne nu vairs jutis noguruma, ne slāpju, un pa-

šam bijis tik viegli un labi ap sirdi, ka nevarējis ne izteikt. Sācis skatīties apkārt un klausīties, kā putni dzied.

„Ko tu tā brīnies? Vai neesi ko aizmirsis?”

„Laikam cimdus būšu aizmirsis pie upītes.”

„Nu tad ej paskaties!”

Aizgājis arī un tūlīņ atkal atnācis atpakaļ.

„Vai cimdus dabūji?”

„Nē, nedabūju.”

„Nu ko tad tur redzēji?”

„Redzēju, ka tur guļ viens nomiris cilvēks.”

„Vai zini arī, kas tas mironis ir?”

„Nē, es viņu nepazinu.”

„Tā ir tava paša miesa!”

Zvejnieks un viņa sieva

Vienreiz dzīvoja viens nabags zvejnieks ar ļoti negantu sievu. Viņiem bija tikai maza būdiņa.

Reiz zvejnieks aizgāja zvejot un izzvejoja zelta zivi, bet zivs lūdzās, lai viņu palaižot, viņa darišot visu, ko tik vien vēloties, lai tik uzsaucot: „Zelta zivtiņa, palīdzi man!”

Vīrs pārgājis mājā bez nevienas zivs, sieva gribējusi viņu no mājas vai projām dzīt, bet viņš nu sācis stāstīt, ko piedzi-

vojis. Sieva atcirtusi: „Tad tūliņ ej uz jūrmalu un saki, ka es gribu būt par saimnieci.“

Viņš arī nogājis uz jūrmalu un saucis: „Zelta zivtiņa, palīdzi man!“

Tūliņ izpeldējusi malā tā pati zivtiņa un jautājusi: „Ko vēlies?“

„Mana negantā sieva grib tikt par saimnieci.“

„To tu dabūsi, ej tik mājā.“

Vīriņš jau pa gabalu redzējis, ka ir liela saimnieka māja

un ka kalpones kopj lopus un saimniece viņām dod darbu. Viņš vēl nebija iegājis iekšā, kad jau saimniece bija pretī un sacīja: „Taisies, kā tiec uz jūrmalu un gādā, ka es valdu pār pili.“

Vecītis apdomājās, aizgāja uz jūrmalu un sauca: „Zelta zivtiņa, palīdzi man!“

Izpeldēja tā pati zivtiņa un vaicāja: „Ko vēlies, vīriņ?“

„Mana negantā sieva grib tikt par pils valdnieci.“

„Ej tik mājā,“ sacīja zivtiņa, „to tu dabūsi.“

Vīriņš jau no tāienes redzēja greznu pili, tur sulaiņi skraidīja no vienas vietas uz otru, un viņa sieva mirdzēja vienā zeltā. Vīriņš nebija vēl ne iekšā iegājis, kad pils vald-

niece jau skrien viņam pretim un saka: „Gādā, ka es valdu pār pilsētu.“

Vīriņš negribēja vairs iet, jo bija gluži

11-21
nokusis, bet sieva lika sulaiņiem viņu pērt. Viriņš aizvilkās uz jūrmalu, kur bij sacēlusies vētra, un sauca: „Zelta zivtiņa, palīdzi man!”

Bet zivtiņa neiznāca. Tad viņš sauca vēlreiz, un zivtiņa iznāca un prasīja, ko vēloties.

„Mana negantā sieva grib valdīt pār pilsētu.”

Zivtiņa sacīja: „Ej mājā, to tu dabūsi.”

Viriņš pārgāja mājā, un viņa sieva sēdēja jau uz troņa un valdīja pār pilsētu. Bet sieva vēl nebija mierā un sacīja: „Gādā, ka es valdu pār debesi un zemi.”

Viriņš gan negribēja iet, bet sieva viņu piespieda. Nogājis pie jūras, viņš sauca tos pašus vārdus, bet zivtiņa nenāca, jo uz jūras bija stiprā vētra. Viņš sauca vēlreiz, tikpat vēl nenāca. Trešo reizi zivtiņa tomēr iznāca un prasīja: „Ko vēlaties, vīrs?”

„Negantā sieva grib valdīt pār debesi un zemi!”

105
Zivtiņa atbildēja: „Jūs, ļaudis, esat par daudz mantkārīgi. Tāpēc lai notiek viss tāpat kā agrāk bijis.” To teikusi, zivtiņa pazuda.

Vīrs pārgāja mājā, un viņa sieva atkal sēdēja vecās, mazās būdiņas priekšā.

Burvju dzirnaviņas

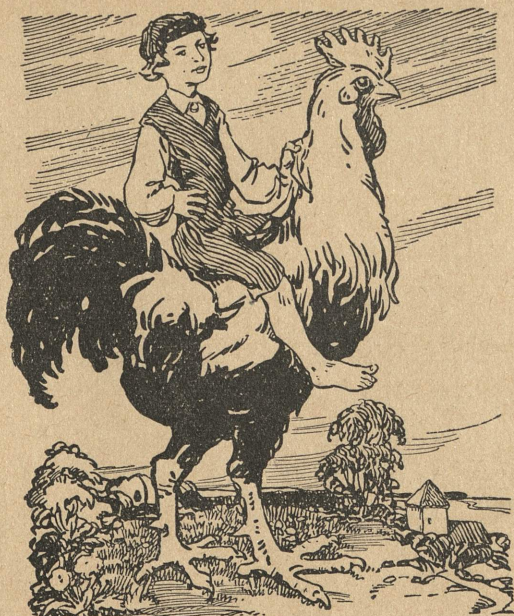
Reiz tēvs sūtīja dēlu uz dzirnavām, lai nopērkot no melderā miltus. Dēls pajēma lielu podu, nopirka miltus un nesa miltu podu uz galvas mājā. Bet piepeši sacēlās vējš un izpūta visus miltus. Kad nu uz māju aizgāja, tēvs sāka to bārt: par ko esot tā miltus nesis? Un pēdīgi sacīja: „Ej nu un atprasi tos no vēja, vai citādi tu ēst vairs nedabūsi.”

Puika aizgāja uz kalnu, kur bija lielāks vējš, un tad atprasīja savus miltus.

Vējš tam iedeva tādas dzirnaviņas, ar kurām varēja malt ko gribēja, nekā tur neieberot. Dēls nu izmala no tām miltus, naudu un visādus ēdienus.

12
4
Par brīnuma dzirnavām runāja visā apgabalā, un arī turienes lielškungs dabūja par tām dzirdēt un prasīja, lai puika dzirnaviņas uz kādu laiku viņam aizdotu. Puika neliedza, jo drīz atkal atdošot. Bet izgai-dījās vienu nedēļu pēc otras — lielkun-gam ne prātā vairs atdot tik labas dzirnaviņas. Zēns reiz, otrreiz prasīja, bet, kad lielškungs neatdeva, tad viņš pajēma gaili, kāpa mugurā un jāja uz lielkungu.

Jāja, jāja — ceļā satika lapsu, vilku un upi; tie visi paslēpās gaili. Muižā atjājis, tas atprasīja no lielkunga savas dzirnaviņas. Lielškungs par puiku saskaitās un

iegrūda to ar visu gaili pa nakti pie zo-sīm. Nu puika izsauca no gaiļa lapsu; tā visas zosis nokoda un citu pēc citas apēda.

Lielškungs sadusmojās vēl vairāk par puiku un ieogrūda ar visu gaili aitu kūti.

Nu puika izsauca no gaiļa vilku. Tas visas aitas nokoda.

Pēdīgi lielškungs nezināja, ko ar puiku darīt, lika abus ar gaili stipri kurinātā krāsnī sadedzināt. Nu puika izsauca no gaiļa upi; tā nodzēsa uguni, un ūdens tad vārīdamies plūda pa lielkunga istabu. Plūda, plūda — pieplūda istaba pilna, bija jau lielkungam līdz kaklam.

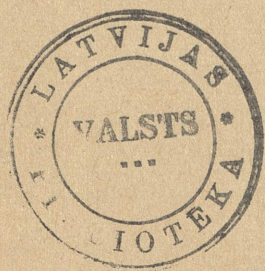
Tad lielškungs sāka kliegt, lai apžēlojoties, lai atdodot zēnam dzirnaviņas, lai nenoslicinā^{ot} viņu. Zēns apturēja upi, pajēma dzirnaviņas, kāpa gailim mugurā un jāja uz māju dziedādams.

Saturs.

	Lapp.
1. Zaķu gans	3
2. Gudrais zirgs	10
3. Brīnuma augļi	20
4. Brīnuma lampa.	28
5. Jauneklis ar spārniem	37
6. Cilvēka pāreja debesīs	42
7. Zvejnieks un viņa sieva.	45
8. Burvju dzirnaviņas	49

Ln 3274

Vāku zīmējis
J. Zeberiņš

3274

1 9.SEP. 1939

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0312051413

